

ס. יזהר : הנמלט

לא תמיד היה כאן הכל כאשר הוא עתה. עוד לפני שנים לא רבות היתה כל החצר הזו שלפניך שוקקת חיים וצמיחה רעננה. מה לא היה בה? מעבר למחסן שיגשגו עציפרי, תפוחים, שזיפים חבושים ואחרים. בחלקה הארוכה גדלו תפוחי-אדמה עשירי ירוק על תלוליות אדמדמות, ובאטטות היו לנו אז ותירס ושועזית ומה לא. הגפנים הגיעו עד קיר הבית, והאחרונה שבהן זחלה ממש וטיפסה על פני עצם הקיר ועד הגג, ואשכולותיה היו תלויים ארוכים מחיק עלה הירוק כעטיני עז שהמליטה, וכל ההדרים המסכנים האלה, שהיום אינם אלא מוצלים אחת לכמה שבועות מקמילת צמא, היו נובבים אז בריאות וירק כהה, ופרחים התהדרו בכל פינה, והממטרה זילפה כל שעות היום והלילה.

יכאן, באמצע, עמד אז הלול. ושנים אחדות לפני-כן לן שם חמור, על צד האמת זה היה משכן הקרשים שהוקם לכבודו. תכנית קרובה להגשמה היתה אפילו להביא עז לבנה ולעשות חלקת מספוא לכבודה, ודובר כבר על חלב ועל מיני גבינות משובחות וידועות-לשם, מאותן העזים ורודות-האזניים שהיו אז באופנה ושהיו מכנים אותן משום מה, רומגיות! הלול הזה ותרנגלותיו הם סיפור בפני עצמו לפעם אחרת, אך תחילתו כאמור באורוות החמור ובמחסן הכלים. עד שבאו פעם והתקינו בו פינה למעצר-לילה לשתיים תרנגולות שסבתא קנתה לחג, ואיך-שהוא ניצלו מן השחיטה. תרנגולות ערביות שכאלו, מנומרות מאד ורעבתניות לא פחות. אחר-כך נוסף עליהן תרנגול, להוד ולתפארת, כולו צבעוני; ואחר-כך דגרה אחת המנומרות; ואחר-כך היו קצת אפרוחים מתרוצצים על-אף תוכחתה; ותן-לילה, כמדומה, חיסל את כולם (או אולי נץ-יומם; בלי לפטור ריקם את השערת הנמייה עקובת-הדם) — לפי שהכל עוד היה פרוץ למדי, והחצר שלנו, עם הברושים שעל גבולה מזה (כל קומתם עד ברך, ומדי בוקר מפלים מעליהם ומנערים גדודי שבלולים), בדרך עמדה אז החצר שלנו בשטח החשוף — המושבה מאחרינו, הפרדסים מלפנינו, ומימין ומשמאל רק קוצים עלופי שבלולים. והיה תמיד קצת ריק, וקצת נידה, קצת מסכן ביום וקצת מדאיג בלילה, למי שלבו קשוב. אבל מקום יפה היה מאין כמוהו פנוי אי-רקץ לכל מיני ריצות גדולות, לרצים להביא מן החנות ויחפותיהם נקלות בחול, ללטאות פוחזות ולפחזיהן, לנדידת השבלולים בהמוניהם, ולנחלי הפרחים לעת האביב.

ונוכח ביתנו, בינינו ובין ים הפרדסים הגדול, קמה וישבה זה-מקרוב חצרו של שכננו אריה. בחצרם היה הכל אחרת וקודם-כל היו להם סוטים. שנים. שני סוטים

לבנים. לנו מעולם לא היה סוס. הגענו עד חמור, גדול אמנם ושחור, ושם עמדנו (שלא להזכיר את האופנוע הגדול והנורא), ובכך גמרנו. ואילו סוסים מעולם לא היו לנו. לא סוס לא סוסה ולא סייח. ותדע, אנשים שסוסים להם בחצרם לעולם שונים הם מאנשים שאין להם ולא גידלו סוס בחצרם. (פי־כמה שונים, סבורני, ממעשני־מקטרת משאינם מעשנים כלום). אותם שגדלו וסוס גדל בחצרם, אחרת יהלכו להם בעולם ואחרת יעשו הכל, ריח אחר ריחם, ומבט עיניהם אחר. לא שמת לב? אני עצמי תמיד אהבתי סוסים, אלא שתמיד עם איזו חציצה דקה של זהירות שביראה, שהיתה סיבה נוספת להיות אוהב מן הצד, בלתי מפחיתה בכלום את ההשתאות ואת ההערצה, אבל מן הצד, ולא כעצם מעצמם.

אם כה ואם כה, ולשכננו אריה, שם, מנוכח, היו שנים. הנה ביתו, זו חצרו, וגם סביבה פתוח לכל רוח, וסוסים לו, שנים. ואורות בטון חדשה, וגדר רשת חדשה מקפת, והם, שעליהם פרנסתו, השנים ההמה. לבנים היו. לבנים־לבנים. לבנים היו כמו, נאמר, אולי כמו לובן חלקת שיש. לפי שלבנותם היתה אמנם חלקה — גם ליטופית למי שהתגבר והתקרב ופשט יד ללטפם (עורם היה נרתע־נרעד למגע, וגם הרגשת כמה היו חזקים מתחת עורם החלק־רוטט. מאד!). לבנים, אבל גם קצת נקודים, טיפה. בונבותיהם ובמחלפות רעמות צוואריהם ניצנץ תמיד גם מנוגה האש. ובהניפם היו אלה מתלקחים מאד. כנוגה האש המתלקחת. זנבות עשירים כבדים ורעמות עשירות ארוכות, ולאחד מן השנים מאד מאד. רעמות ארוכות עם נוגה אש בעופן. אלה השנים היו לו לזה, לשכננו אריה. וכשבא יום עשיית החצר שלנו סביב הבית, שהיה חצר עד הנה, כשהגיעה שעת התקנתה, הבאתה לסדר הטוב, והכנתה לעונת השתילה של הסתיו — עבר אבא את החול ובא בערב לשתות תה אצל שכננו אריה ההוא, וכבר למחרת, בבוקר בבוקר, אך זה העירנו העורב שלנו — וכבר היו אצלנו הסוסים האלה, השנים, הלבנים, עם שכננו אריה ועם מזחלת לגרירת עפר, ועם המולת מציאותם החדשה, השופעת חיות מה, וכבר התמלא הפל בפל המולה רבת־עצמה, והללו קמו, בלי שום הקדמה שהיא, ופתחו בעירעור קליפת החול המהודקה מימות־עולם. אכן, צר היה להם בתחומים הקצרים של מלבן המגרש. לא יצאו עד שנבלמו והוחזרו. אך פתחו בשעטה, רגל אחת, וכבר פוקמים מתגם בפיהם, ומחזירים אותם חלילה על עקבותיהם: סוב־סובו, ובקריאה גדולה: הו הו, סובו! וכבר הם כותשים פרסותיהם, ונעשה צפוף מהכיל כל עצמתם הגדולה, חוזרים וסובבים, בטילטול רצועות, בצילצול שרשרות, ובתנופת שוט אדוניהם, שבאה, כמובן, רק כדי להטעים עקרון חינוכי ולפרסם גבורה עם מקצועיות אינ־דופי, ולא חלילה כדי לפגוע. והמזחלת, באותה תנופה אחת ומצוינה, היתה מונפת ונהפכת על־פניה ועל־פני קיא נטל החול שבה, וכבר מושכים וסובבים בדריכת פרסות איתנה, והרתמות החדשות גם חורקות גם משומנות גם מדיפות ריח עז. יבלית וחילף, דרדרים עלופי שבלולים, וקרום אדמה אדמונית, הכל הוסע בגבורה, ומסלולים חלקים צפ־עלו, חדשים ועירוים־לחים יצאו אקוויזיב גידיפי ניחוח סידי, מן השמור בה לפגי־ולפנים, וגלעין אדמת־חמרה טחובה

ומוחלקה הנה נגלע, פנימו החוצה. כולנו היינו כאן, אחד לא נעדר, והיינו נוכחים בעליל איך ביתנו החדד מוקף והולך טריות אדמה חדשה ותחושה, לראשונה מאז נבראה אדמה זו, פתח לעלילות-דברים שעוד יבואו, ראש-פינה להשלטת הסדר החדש הטוב, להתחלת ההתחלות שאחריהן תשגא, לקצב חדש וער, ולממטר שתילה ונטיעה וארגון יפה של הכל-בכל, בתוך תחומי המלבן היפה הזה, המותווה והולך מרגע לרגע.

ופתאום כבר יש לך מלוא המגרש, זה בצד זה, המוני פסי כבישים טריים ונוצצים של מסע המזחלה על החמרה הלחה, וערימות גבוות, מפתות למשחק, על מקום היפוכה בסופם. וכשהזדה נער אחד ידו, בזהיר, אל חובי תחיתותם החדשה, אל חיקם הנלוש בנקל ונקרץ לתענוג, מתרגשים שם לקראתו מיני שוכני-קרקע קטנים, חרקים כתולעים, שנתהפך עולמם עליהם ונתחשפו בפתאום מהוך צפוניהם והחוצה, הנה הם מתפרכסים כאן, ערומים והרוסים ומהופכים על גבם וכל רגליהם נלבטות, צועקות-נרעשות לשמיים, מהם מתמלטים בכל כוח קטנם, אצים להציל ולהינצל, ומהם סתם רטושים, מחוקים ומרווחים על-פני אותם כבישי החמרה הנקיים והנוצצים הללו, כדרך תני-הלילה המתגלים עליך לזוהר הפנסים הרצים, מן המכונית בחפזונה, הלא תדע, מחוצים ושפוכים ומרווחים על הכבישים ופנימם הורודי-הכמוס החוצה, (ומתגלה פתאום ללב הצעיר, ועד-מכאוב, כי אין חדש בא בלי נפגעיו — מהופכים, קרועים ותלושים מתוך שלהם ביד קשה). זה מכאן, ומכאן צומח כל הזמן ועולה המלבן המסוים, תחוח ורבי-עתיד. כך אצלנו וכך ממולנו, לא הרחק, בביתו זה מקרוב-בא של שכננו אריה, שעומד בפתוח הגדול שמפל עבריו סביב, מכאן ומכאן עושים חצר ועוד חצר, עוד ועוד רבידי עפר, מוצל מסתמיותו הסגורה בקרום מעלה קוצים ופרחי מהיבך, למען יושלט כאן לבסוף הסדר הטוב ויצמח לתועלת העתיד ולקראת היום-יבוא, שעליו שרים בשירים, כשיקום כאן, אמן-ואמן, ישוב צפוף, ובית יגע בבית, וחצר בחצר תקרב, ואילן באילן, צפוף וסדור וסגור. ועד אז ובינתיים ריח טוב עומד, ריח חפורות, ריח טרי ומעורר. גם העורב שלנו, משתאה, קרא וקרא מעלינו, מאד.

וכך עד ארוחת-הבוקר, וכבר שונו פני החצר לבלתי הכר. חבל רק שאין כאן מלבדנו אדם להראות לו וישתומם. כה חדש פה הכל, נוצץ וקורא בקול. אין זו עוד אותה חצר שמלפני שתיים-שלוש שעות, כשהפתוח, מימות-עולם, הגיע ונגע עד מדרגת הבית, כבית בא בים. ושכננו אריה, באותה גבורה ובאותן פסיעות גסות של רגליו הגדולות, ובעודו חוזר ומהפך את המזחלת העמוסה, שרוק והולך קוממיות את סוסי השנים, היו יוצאים וכבר ממותגים ומוחזרים חלילה על עקביהם, טובו, הו הו, טובו, וכחתוך בעוגה יחתכו בתלולית שאצל סף הבית, אשר מימות-עולם שם היא, ויוסיפו ויעשו חלקה מוחלקה, ויצפינו את הקרום העליון, עם שיירי הסיד והמלט שמאז הבנין, אל מתחת הגבב הטרי המוסע על פניו, מיישרים למישרים ולמשעי, ומעלים מעטה חדש, רובד מפותות ותחוח, נודף ומאדים, רך וניחוח.

ובעוד הכל הולך יפה כך — נטל שכננו אריה ועצר את הכל מתוך מהלך עצמתו המצליחה וגוברת בתנופה, מחה בגב כפו הגדולה את מצחו המבהיק, ועצר את רגליו הגדולות עם נעליהן הגדולות ואת סוסיו השנים עצר, אשר בהליכתם אנה ואנה ואגב טילטול זנבות ארוכים, שיש בהם גם להבת־אש, ואגב טילטול מזחלת קטנה וקצת חול לתיגוקות בה — עצר, והם ואנחנו וכל דבר עצרנו, והיינו מאד בתוך הדבר איך יהיה מעתה והלאה. ואבא בזכר אז ונעקר לאוץ אל מקום עבודתו, וניכר בו מאד עד כמה היה מתאוה להישאר כאן ולראות עוד. וגם פלוני ופלוני מאתנו התעשתו אז וזכרו חובות שונים שעליהם ועל ראשם, ואת ההכרח הנחוץ לעקור סוף־סוף ולאוץ מי לכאן ומי לכאן. אבל עוד עומדים לראות רק־את־זה־די: איך הם יוצאים־עוברים אל חצרו שמנוכח, הבודדה לה בתוך הריק הגדול שעד הפרדים — לאכול שם את חביתת הבוקר על הסלט הגדול ולשתות קפה די־צמאם, עם שהמזחלת תותר, והלבנים השנים ייקשרו, ללחך קצת כה וקצת כה (ורק לבל ישתו, כי לא ישתה המיזוע בחומן), וקל־מהרה יחזרו, ועד הצהריים ישאירו אחר־גוום חצר אחת שלמה, ערוכה ומוכנה, ממדרגה ומפולסה, טובה לעצמה וטובה לבאות ולשתילת הסתיו, ויבוא־נא כל מומחי ארבע הארצות לראות ולהעיד אם יש אם ראו אם שמעו מעולה מזה. העורב שלנו, מעל העמוד הנושן, שקדם כאן לכל דבר ואיש לא תקעו, קרא אז קריאה והוסיף וקרא ונישא ועף במיטפת־כנפיים לאחור, אל האקליפטוסים הישנים הגבוהים שבמושב הישנה.

כך אמר שכננו וכך גם עשה, והכל גם הלך ובא להיות ככה, פשוט שאין פשוט ממנו, אף כי עשוי כולו פליאות (וכמה בודדה וחסרה תישאר החצר כשייגמרו אלה לבסוף ויילכו לחצרום לבלי שוב, ובחצרנו שוב לא היה סוס), וריח העפר הטרי, החגיגי, היה ממלא מאד ונודף, עם ריח עז של סוסים לבנים אמיצים. לולא שפתאום ולפתע... אך מוטב ואספר כסדרו.

את הסוס הראשון הלבן, היהיר, התיר זה עתה, והלה גיחן מיד צווארו והתחיל לוחך בעשבים; וגם את הסוס השני הלבן, התימור, התיר, וזה ריחב נחיריו ונישם משהו. כטועם את הרוח הבאה. רוח הים הקלה היא. ורטט היה בעורו כאילו יד נגעה בו (או רק נדמה היה לי?). ואחר־כך פסע פסיעה של התקת רגל קטנה כבהיסח־לב, ועוד אחת, ונשא ראשו, ואזניו זקורות מאד, ופתאום — הה, פתאום שימט צווארו במפתיע, וכצלופח שחזר והשיג את המים חימק ערפם, והדליג שתי קדומותיו בפתע. כביכול רק לבדיחת־מחול שחימד לו, עד כי נשתמט האפסר שבידי אריה, לכלום, באמת, לכמעט רבעי־שניה, החליק־ניזח מעל ראשו ונשמט כליל, כי כשחזר ותפס ומשך בבעתה שרשרת־אפסר זו וחירף (עד כאן היה כאילם), כבר לא החזיקה זו השרשרת כל סוס, והלוו הסוס כבר היה משוחרר ופרוק כל אפסר רסן שרשרת וכלום שבכלום, נקי מכל כלום שהוא, וכבר, באותה רבע־שניה עצמה, הדליג ודילג פסיעותיים־שלש נוספות, ושם מרחק של רוחק בינו לבינינו, ונעצר שם כקושב, אם עדיין קוראים לו אי־מזה, זקוף ויפה, ושוב היה נדמה כאילו בכך אולי ירווח לו וכבר מצא מנוחה ורוחו נחה, כשפתאום, הה אלי, אולי בגלל תנועה לא זהירה

של אחד מאתנו, ואולי לא בגלל כלום, פתאום נתקפץ לו, הטיח כל עצמת כיוצו הנרגש כנגד מוצקות האדמה השותקת ונקלע ממנה והלאה כִּירוֹי, זרוק לו למרחב, נתנפנף לו נתעופף ופרח. (הלב נתכווץ מתחושת הנוכחות: זה כבר לא יוכל לתקן; הרגשה שלמעלה מכוּחֶךְ: הנה זה ולבלי השב). נתנפנף נתעופף ופרח. בבתי־אחת שאין חתופה ממנה. בפתיעה מפותעת שכוּו, שלא נותר ממנה אצלנו אלא כמין קליפת נוכחות תלושה של כתישת פרסות שמקרוב, מתפוצצת פִּי־אלף ממה שמוכנים, קליפת נוכחות ריקה, שהחיבור שלה עם הנמלט כרות, כאילו רק זה, וזה בלבד, שייך לנו, וכאילו זה דבר מסוים שאפשר להחזיק בו, אף כי אינו מחזיק אלא כלימת ריק: מגע בכוח שנתרעש וניתק.

נתעופף לו, רק עכשיו אני נזכר בכל הפרטים. אז הייתי נדהם. עכשיו אני נזכר לדיוקה את ההתכווצות העצומה שקדמה להתפרצות. את דריכות השרירים שנתפרצו חפשי. כעת אני יכול לראות, אבל אז לא ראיתי אלא כשכבר נתפרח הלה, שמלפנים. אתה יכול לתפוס? כולו פורח ומתנופף. יפה להפליא. יפה מכל יפה. יפה שאין כמותו כל יום, ושקשה לספר עד כמה. יפה כמו ספינה בדגלים מתנפנפים, אלא שספינה משתרכת וההוא המריא. או יפה ככבסים מתרעשים על חבל ברוח־חורף חריפה, לולא שאלה על חבל והוא בן־דרור כרוח. ונתמלט.

מה יהיה מעתה? מה יכול להיות? הלב נצבט מתחושת כוחו של הנמלט, אבל גם ממה יהיה עכשיו. מרוב יפיו שנתבהק כברק ומרוב המעשה שצריך לעשות. הבט על צורתו של שכננו אריה הזה, שעומד וידיו הגדולות ריקות ורגליו הגדולות ריקות ופיו הפעור ריק. מה יעשה, מה יהיה על יומו, הוא ואשתו ושני בניו הקטנים. אנה ייצאו ואנה יבואו, מה יהיה על הסדר הטוב שהיו שייכים לו שני סוכים, ושהנה נתפרע ונעשה שבור. שְׁבוּר־סוֹס. זוג שנשתבר לפרט, ואיבד צורתו. ומה יהיה על הנשאר, שבור הזוג? מה יעשה עכשיו הזה, שעליו ועל ראשו הנה נתעורר עתה שכננו אריה מתמהונו, נתפקח ורץ והסתער עליו, על הנשאר הניצב זקוף־ראש, נשקף לפניו הרחק, התנפל אל אפסרו, חיזק־ריתקו במחי אחר בעוד שנת נוספת להדקו, וביעט עם כך בכרסו, עד שהלה התקומם על אחוריותיו ונתמרמר בציוחת אפתעה ועלבון, שגרם לשכננו להטיח בו באגרוף וביתר השרשרת, ולקלל עד מעבר הררי חושך, בלי לדעת אם השיגו את הנמלט במרוצתו, שנתעלם ולא נראה משום צד שהוא, ובעיקר לא מן הצד הזה, מלפנים, נוכח פנינו המבקשות ואינן רואות. נמלט ואיננו.

עד אנה יברח לו? מי יוכל לקום לרדפו? היכן ייעצר ויירגע? היחזור לעת ערב? העוד ניתן לתקן? כבר הוא מחוץ לאזור הפרדסים, כבר הוא מחוץ לכל הגדרות ומשוכות־האקאציות, מחוץ לכל סדר ומשטר החלקות שיש להן שם ובעלים. כבר הוא בפתוח הרחוק, באותם מקומות אשר אין שם בלילה אלא אך ריק והנים רעבים, צבועים דורסים ואימות־חרדה (מה אומר האהרני על הצבוע: היטרוף? הטרוף יטרוף סוס? יצחק לפניו בקול קורע־לב ובעיניים זוהרות כשפים יוליכנו שולל וימוץ דמו? או רק פגרים יאכל וזיפי גבו מזרים אימה? אריות אין שם, אבל

נמרים? היכן בעצם מתגורר הברדלס?) ולאחר המישור שעם הכפר הערבי: היפנה אל החולות? או דרומה יפרוץ ויאוך לו הנגבה? למדבר. לשם, כנראה, והלאה, בהורה אל מולדתו. אל מוצא הסוסים. אבותיו קוראים לו. דמו הסואן. אל מקורו. אל מחצבתו. אל היותו המשוחררה. מכל מה שטפלו לו. הנהו שם רץ וצוהל אל עולמו שלו. בודד במרוצתו. רץ ורץ. בלי שום חוק. אינו עוד של כלום ולא של איש. אינו שלי, אינו שלך, אינו שלו, אינו עוד של שום של שהוא. איננו. רק של לבדותו הרצה בנרחב הגדול. מתעופף בלבדותו. אנשים אם ייקרו על דרכו יעצרו משתאים. לא אחד יחמדנו. יעריץ יפיו המרהיב. לא אחד ישאל מניין, של מי, ומה. משיב לא יהיה. כי מי יודע. אינו משל היודעים. מחוץ לדם. מחוץ ליודעים ולידיעות ולידיים ולידי הידיים. לוטפות כמכות. החוצה מן החצר, הרחק הרחק. מחוץ לשייך ולשייכות. ורק בריצה. ערום מכל אחרת. כלום לא. לגמרי. רואה? בריצה. זה. נשתחרר. כן. דרוו. של העולם כולו וש לאף כלום. של מחוץ לגדר. ושום שרשרת. ושום רסן. ושום סייג. ורק סוס לבן רץ בערבה. מה אתה מתפלא: אני לא הייתי רץ?

ועדיין אנו עומדים שם על עמדנו. מטופשים למדי, במחילה. עד ששוב נתנער שכננו אריה. שרשרת הסוס הנותר בידו מזה, ובידו מזה שרשרת ריקה עם כלימת אינ־לה־סוס. שרשרת ריקה שאינה אוחזת כלום אלא כלימה. וחבט בה בשרשרת הריקה בקרקע, ואמר לעוזלו ועוד דברים רעים וקשים, שאינם לילדים, ויצא בצעדים ארוכים לפניו, בהחלטיות גדולה, כאילו הוא כבר יודע מה ולאן, ויצא והלך ופסע, כדי שלש פסיעות. ושם עצר ושם עמד, ושם חדל ולא הוסיף. ואין בידו כלום ולא מה. מחוץ לכוחו, ולידיו הגדולות, הכועסות. מחוץ לחצרו, לאורוותו, לקללותיו, לשוטו, לכוחו להפוך מזחלת, לאהבת הסדר הטוב, ולשרשרת הריקה. הוא, במחילה, במטופש. ואם ככה — מה?

מתכנסים אצלו למועצה. מפסיעים חרש ומתלקטים מצדדיו להיות עמו ולהחריש יחד. ואחר־כך מתחילים כל מיני מציעים עם הצעות ועם עצות. אבל אני איני יכול למוש. הכל עודו כנגדי. איך פתאום רקע בקרקע ונתנפנף. זנבו נתנפנף רעמתו נתנפנפה. והאור נתאחו בהם לכהרף ונעשו כתומים כנדלקים באש, וכבר נתפרח. נתלקח, קצה זנבו משורבט, וכבר רחוק וכבר איננו ונעלם, זולת אותו קול מרקע פרסותיו הראשון שנותר כאן כדבר בפני עצמו, נתק שייכותו, משתהה אצלנו באין בעליו עמו, בלתי־נמוג, בלתי־נרגע, ממלא הכל, מלוא כל המקום. והתרעשות זו של הוד גותרה כמין שלפוחית שלמה תפוחת עצמה, בלתי־מתפקעת, בלתי־משתנה ככל שעובר הזמן, כמין גיחת־המראה היתה, כאותו מטוס אץ גוגח ממריא ופרח והשאיר עלינו נוכחות מופלאה עשירה. והוא עצמו, שעולל כל זה, נתעלם. רחוק ומוסתר מעין, רחוק מכל, הרבה רחוק גם מגבול הפרדסים הרחוק (לימים, כשעברתי יום אחד נישא במטוס גמוך מעל הפרדסים הללו והצצתי למטה אל המקום המוכר הזה, לא האמנתי עד כמה דקה היתה מחגורת ירוקה זו, כמה שחופה־דלילה, כמה חסרת שום ערך, היא זו שהיתה או, מבפנים,

נראית לא רק כעולם מלא, אלא כסופו של עולם: העולם נגמר בפרדס!...), כבר הוא מעבר לתעלות ההשקאה, בשומם אשר לא יושקה, בערבה אשר לא תיחרש, בפתיחות אשר לא תיזרע, ואשר אין בה כל, אלא היא שם ואין בלטה. היא ופתיחותה השרועה.

הם במועצה ואני לסוס. כמוני אולי גם הסוס הנותר, שקצה שרשרתו מאומצה בידי בעליו, אולי גם הוא לבו כלפי אליו, אם אמנם זה טעם אזניו הנטויות ונחיריו הרווחות מאד, עד היגלות האדם שבחובן. הה, אלי, פתאום קפץ ונמלט. אני שומע דברי לבו של הסוס. פתאום קפץ למרחב ואיננו. (לאן? אנה?)

אין רואים מכאן אלא עד הפרדסים. כאילו הם גבול עולם. כאילו זה מינוח הארץ, גבול שם לים. ושם יכול לצאת לו פלוני מוצטפא השומר ברגע הנכון, או פלמוני יוסף המכונאי, או מישוהו, ויתפוס את הבורח ברעמתו, הסוס נלכד בפנינת המשוכות, או רועה לו על איזה עשבים שוטים ממויחי פליטת-מים, ויחזירנו כשרגליו עקודות חבל, והוא מדדה בנלעג שלא כדרכו, ובהכנעה ובשפלות-צוואר ואזניו קטופות. הפרדסים אמנם הנה הנם, כהים ומשחירים מרוב ירק, ופעימות המוטורים ששואבים את המים עונים בהם ועונים כהרבה לבבות, אבל יש גם יש עולם מהם והלאה. לא תוכל להתעלם מזה. הו, אני יודע לאן אפשר לדחור כשצולחים משם והלאה. עשה אותי לסוס ואדוהר שמה. מלא דיגדוג לפתוח שמעבר למוגן הסגור. מעבר לגבול סוף-העולם. פעם אחת, לא נשכחת, אפילו נסעתי לשם. יצאתי את המשוכות ומן הפרדסים והלאה. גלווה חרישי הייתי אל אחרים. הם בעסקי קרקעות ואני בלי שום עסק, רק לבי אל המרחבים ההם. נפחד וגם משתאה. רואה ונושם ורוגש.

לא זו בלבד. גם ידוע ידעתי הרבה מן הרחוק שהוא מפוח הצצת-סתר. ממראה מעוף הצפור, כשהייתי ממריא-עולה באקליפטוס הגדול שמעל בית-הבאר שבפרדס הדוד. דבק ועולה באותו ענק, חובק ענף גבוהי אחד, גלפת שם בידי וברגלי, שותף לתנודות דקות האמיר למעלה, עולה-יורד בגמישות, מתבחש בטלטלה הקלה, המתמסרת כולה לרוח הים. עד סחרחרת קט-קלה שמעלה טיפת בחילה מהולת פחד, צף על פני התנודה היא עם כל רחש העלים הדקים, ולפני איך-קץ חדש ואחרת, הו, אחרת מכל שהיה כלכת אדם על פני ארץ. אחוזו-מאוחז במרומים ושולח בכמיהה ובסליאה, מעל כל האמירים שמכאן ומכאן, מבטים מן הצמרת, מעל הכל ומטה, מעל הכל והרחק, גבוה עד מרחקי-רוחק. קן-העורבים כמעט והיה במגע ידי. ואילו בעמוק שמתחת איבד הכל קלסתרן הממורח של תמיד. מכאן ולמטה לא ייראו עוד בתים ולא חצרות כי אם רק פתי אודם צפים בין כתמי ירק, פתי אודם בלועים בין כתמי ירק. גבוה הייתי, נד וצופה. ואין למטה בתים ואין חצרות ואין סדרי רחובות ורק פתי אודם צפים מעל גבבי ירק. כל אותם בתים ישנים, של כל אותם רבינוביציים ואברמוביציים שלנו, אשר קירותיהם נתקלפו בצוק העתים ותריסיהם נשתמטו בשפל-ידי בעליהם, אכולי חורב, חובות ועצלות — היתה להם עזגה ופריחה, כל גגעייהם נעלמו ואינם עוד, ורק נותרו בלזלי כלליות הפתמיק,

האדום הירוק, עם קצת לבן נקי מאד מכאן ומכאן, משוללי כל פרצוף מופר, משוללי תחומים, חסרי שייכות לשום ארצי שהוא, ולא לשום קנין של מישהו או לנכסיו. ולא עוד אלא שכלל גגות אלה וכלל עצים אלה, וגם הדקלים, על רגלם הגבוהה וכפתם המתנצנצת כאילו רטובה, עלו כגל אחד, על־ירגשו עם תנודות האמיר ובאו הלכו הרחיקו אל עומת השטחים הרחוקים יותר, המקיפים סביב, וחובקים בעיטור, ואשר פניהם משתנים מירק התותים לירק האקליפטוסים, ובעודם מאפירים־משחיימים מכאן היו מכהיבים־מתאפלים מכאן, נעשים דקי־ורוד מזה כשם שמוזה היו צוהבים להם ומקציפים כגון השמנת, מוצפי צללים כחלחלים, שטים פורחים, ועבור ובזא אל השקדים, אל הברושים, אל הפרדסים שבגבעות, ואל מקשות האבטיחים, ואל כל מה ששרוע פרוש־ורועות להלך, ואל כרמי הגפנים המבהירים ואל הנירים בפתיחות חרישותם, זה בגדשו וזה בדלילותו, מהם והלאה, כעלות הגבעות וכרדתן, שדות התבואה וחלקות הבור, כעלות הגבעות וכרדתן כהינזען רום ורד, כאילו לא היו אלא מי ים מנושב רוח לא־עזה, עלה ורדת, קעור וכנוס, והרקע והיעלות, אפיקים נעים, חציים עמקים וקימורים חציים, והוסף והרחק, מעבר לזיתים ההמה, האפורים מחרישים, אל תוך גו ההרים הרחוקים, שתמיד לעולם הם תמימים, חלומיים, וטהורים מכל טהור, וצללי עננים מהלכים עליהם דממות; או הפוך מזה ומערבה, עד חולות הים הרחוק וזהרו המתנצנץ־המתלקח, רגע בירוק, רגע בזהב, רגע באדמדום מופלא, ולעתים אינו אלא אפור ורושף רשפים, כולו בלא ייאמן כי אמנם הנה זה הים, וכי לך, במלמעלה הנע־נד שלך, הסחרחר מקבס בין ביחוש העלעלים וריחם, כי לך מגע בשני הקטבים מזה ומזה: בים שמעבר לחולות ובהרים שמעבר לזיתים הרחוקים, בהתלקחות הזוהר מזה ובאד החכלילי מזה, שליטה כשם שגם אבדן, יש כשם שאין, עד שהכל למטה מאבד כל שארית ערכו, לא קורא לך עוד בכלום, ורק לא רוצה לרדת, לא להפסיד, הו, לא לרדת, לא לחזור, לא לרדת, לא לשוב, לא לחלות ולהיות כאחד דרי־מטה, הו לא.

ומה עוד? לא, כאן עודם במועצה. מועצת מה יהיה עכשיו, וגם כמובן, מי בעצם אשם שברה. מי לכל הרוחות הוא זה שבעטיו ובאשמתו נטל הפרשע ונמלט על נפשו. דם ואש על ראשו ותמרות־עשן, ומכאן ומכאן כבר הודה הלה, זה שכננו אריה, והתוודה כי אין זו פעם ראשונה וכי כבר אירעה פעם וברח לו הלוה ונתברח, כבר היתה לפחות פעם אחת קודמת וגם אז חמד הלה וחמק לברוח. לא זו בלבד אלא שהבולמוס תקפו אז בעודו לבוש כל כבודתו, וקם לנוס ולהתברח, אש בעצמותיו, עם כל הכבודה המשקית, ובתוך עצם שעת תפקידו, עם הרתמות ועם הרצרות ועם הסמלונים ועם כל המחגורות והפחילים, ולא עוד אלא שעם המחרשה השמוטה על צדה לנפישה של רגע, בין מענית למענית, בין האילנות שם, כשחרשו ביניהם, פעם אחת שהיא, ועם הכל עמד וברח, מתוך הנפישה של רגע, בלי שום חכמות, קם וברח, אלא שנתפסה לה המחרשת ההיא, החפשיה וגרורה על צדה שלא ככבודה, ונתפסה בגזע־עץ אחד ונתאחזה, ונאחו אף הוא

בגללה, ונתרתק אל עגנו זה, בעל־כרחו וכנגד כל תנופת בריחתו הבווערת, באנסו עד להתפקע, בצוואר משוך לאחור, בהשתולל ובבעוט, ובעפר בעפר, ובנשוך לכל צד, ובצהול פרא, עד שסוסי כל העולם עצרו נרגשו ענו לו, נתפס שם, בלי חכמות, וסורר ובוועט, וצוהל ונושך ומתקומם על אחוריותיו, וזועם ונתפס, ומולקת כל אותה עת מלקות־מרדות, נוסף על הכל, ברצועה ובשרשרת ובגידמת ענף ובכף היד, ובאבן, ובנקמה, עד שגעון, והוכנע קשות, פעם לכל הפעמים, ושיידע לו מעתה, הוא וכל בני־מרי, הולקה עד שרצו מכל צד לעצור ולבקש רחמים, עד מרדות ועד קצף, וכך עלתה לו, וזה היה סופו. כן. לא. לא להאמין כשרואים אותו יום יום, לבן שכזה, תם שכזה, אווז נקי שקוט. כאילו.

הו, אני מכיר ויודע לאן באים כשיוצאים מן החצרות האלו בואכה שם. ואנה נפתח הולך מן הפרדסים והלאה. לא אחת יצאתי לשוטט בצהרי צהריים חמים, לאחר בית־הספר, כשהכל מצדו כבוש שתיקה בין מחמת תנומה בין מחמת עילופי החום — והלו, מצדו, ברנש קל מאד, היה נעקץ איזו אווה סתומה, אף כי פרועה־שוקקת, מין אינ־מנוחה מקפיצה, לקום מהר לצאת מהר ללכת מהר מי יודע אנה, לצאת לו לנוד, לשוטט במשעולים ומחוץ לכל משעול, הרחק מן הצל ומן הספר היפה שבבית הקריר מוגף התריסים. לצאת מהר את אזור הדרדרים שעד תחום הפרדסים, לפסוח בלא קושי על כל אותן קידות־שעירות, ועל המתנגנים שבשותפותם, עם הסיאות והקורניות והשמשוניגים שבמדרון הכורפרי, ופנה וחמק אל בין האתרוגים והלימונים, ואל מעבר להם והלאה, מעבר לבריכה הזוטה, שאין עכשיו שום סבלנות לקטנה הצר, אף כי עמוק למדי, מושך וממשיך משם, הוא לנפשו, בלי רע ובלי נפש, רק אולי לעתים עם מריצתו, רק היא נלווית אליו, אותה שהתקינה זה מקרוב במו ידיו (בושה לספר, בחור מגודל, עולה לכיתה ח'ת, ומריצה מטופשת זו, שופעת כל עושר אמצאתו ודלות כלי־מלאכתו, אמצאות של מה־בכך, דמיונות פורחים כולם, וחכמה תמהונית שרק אליו לבדו דיברה, מיני כפתורים ואבזמים ובלמים — הה, מי צריך בלמים למריצה!...) — לצורך או שלא לצורך, או לצורך שאינו מסתבר לכאורה כפשוטו, ושימושו לתכלית שקשה להסבירה למישהו, ושאינו נשאל היה נכלם, או גאלם דום לא יידבר, וכל השומע לא היה אלא פוטר בליעוג לא־מוסתר: מעשה בבחור גדול שטורח־מסיע צעצועי זאטוטים, לוחט כולו מזימות כבושות פנימה (—). והולך־מסיע מריצתו ההיא, כביכול לתכלית הבאת ירק ללול, המנמנם אותה שעה תחת המיית קירקורים מרדמה שמתוך רכילות התרנגלות גם בתוך תנומתן, מתמלמל אינ־קץ כמחרוזת דירדורים חמים ריקים, טפופים הפליא, אף כי נושאים שלום והשקט, וסדרו של עולם נינוח. יוצא־נוסע גם בלי שום תכלית, כסוית תירוץ מצדיק, סתם מחמת עיקוץ רוגש לצאת, נוסע על גבי קרום האדמה האטומה שמוזה, ובוצע מזה חולות לוחטים כוחלם בשבילים, צהובים משמש, מסולסלי עקבי לטאות, נוסע ומסיע ומדובב לעתים בקול בינו לבין כלומו, רואה נפלאות שרק הוא רואה, מראות אינ־פשר, גם לא לנפשו, שוקעים בו לבלי צוף, כמין לחש חם, כהלך־דבש ברד, הולך נוסע לו בלא

יודע, נוטל אחריות למסע חסר שום הסבר, כולו בלא צריך הסבר, רק בעיניו טוב, וזר לא יבין, שרזי לו בין מחוזות שרק בספריו יש כמותם, כמעט כמותם, אבל אחרת מאד, לפי שכאן אין כלום ואין כאן אלא פנות לצייר עליה דברים, שאם לא יצוירו לא יהיו, ולא יישאר כאן אלא רק מה שיש לעיני כל: חם מאד, ופתוח מאד, ולא כלום, ולא בנוי, ולא שתול, ולא סגור, ולא גמור. הולך לו לנפשו, אם שמאלה אם ימינה, מסית עם נפשו, לא תמיד לא בקול, ועם נפשות לא-נראות, או לא ברואות, שגם במתוקים שבספריו אדומי-הפריכה עוד אינן, או שיש כמותן רק במחוזות שלא כאן, ושהנה הוא מסיע אותם הנה, ובכואו, ידיד אתו גם הם ביש וישנם, הברושים, שפכי דיו שחורה, מנועי הבארות מעבר, והתורים הנעלמים. פעימי מנועים צלולים כזוכית ותורים עומים כלבד, ותמיד עוד נוספת איזו צוויצה חדה אחת, נימורי חונית אולי, מדרדרת בחרוזי-צבעונים זוהרים, או ניתורי פשוט זאטוט, פושש ואיננו, ומשוכות האקציות האוצרות חום, זהרורים ורקמת צל. גלגלי המריצה מחליקים-שוטפים, משיקים לקרום נוקשה-דורות, אבל למטה מתמור ללים לקמח, בחיק חרדליות סחף הגשם הרחוק, שאיש לא חילל עוד תומתן, אפילו לא צפיע עז, ורק נמלה ושכמותה, או שלכת מוסעת רוח, בשבילים הנטושים, כבואם וכצאתם, ומעטה הצל העבה שמתחת חובי פנים הפרדס, מפונק-המיים, ותעלת-ההשקאה רצת הזרם הקר, שגוחנים ומטביעים בה פנים ואף הכל, ולוגמים ישר ממרוצתה הקרה, לוגמים משיבות וקונחים באגב שרוול, וקורי-עכביש בצללים, בין עץ ועץ, נחתכים בחוטם, ורינת אותן חונית זורה רסיסה, עם מפל פרחי הו'יקורגדה שאצל בית הבאר, המנמנם, וזולת פעימותיו שאל תוך הצנצנת הכפויה עליו, רחש חרישי עלוף חום וכמיהה ונימנום, פעמים יותר חום, פעמים יותר נימנום, ופעמים כמיהה מנומנת עצלנית, ופעמים כמיהה מתכמתה, ערומה וכומהת כמהה, כמיהה פשוטה וסגולה, שלג נושר של סגול חרישי, שלג של קיץ תכול ודמום. מפל אינ'קץ. זה בא וזה בא וזה בא אינ'קץ. גדודים דמומים צונחים אינ'קץ. דממת שלגים צונחים-גולשים. ומעגל סגול תחוחת-מימות על גבי מעגל תמול שכבר נכפשו, קשוח קמילות כבויה. ועל הכל כל הזמן יורדים המיי התורים, שלושה המיים ופוגה, שלושה המיים ופוגה, ועוד, וחוזר, ואין קץ, לא זו. שמיכה חמה לבודה, רכה מאד וחמה מאד, עולם לכוד המיים אינ'קץ, אלפי-אלפים, נושרים ומעטיפים, מכל צד ולכל צד, יוני-יונים, שלגי הו'יקורגדה, נימנום הצהריים, פעימי המנועים, קצב אינ'ספור, נשירה רצופה, ושלושה ופוגה, ושלושה ופוגה, ושלושה המיים ופוגה. ה, אילו הייתי עתה יונה, או אילו הייתי נץ, או עורב לו הייתי, הלא הייתי מתעופף ועף, רודף אחר הרץ, אחר הנמלט שנתברח, משיג וטס עמו, מעליו עמו, באשר הוא אני, מחוץ לכל הנה אין קץ, מחוץ לכל המתנמנם הלא-יזו הנה, בדרך הפתוחה היא שמעבר, זו הרחבה, שכלל איננה דרך אלא היא הפתוח.

אתה יודע? אני יודע. אני יודע מה אפשר שם. לאן פתוח להסתער כשרצים ולאן אפשר משם והלאה ולאן. אני יודע את המישורים ההם, ואת הגבעות הנמוכות ההנה, ואת הערבה הגדולה שלאחריהן, סוף סוף. שם מרחבי אין כלום, יפים

כאלוהים בגדלם הנושם. מותרים לשמש ולרוח ולכל. שם אשר אין שם כלום כי-אם הפתוח והרחב לכל רוח. פתיחות גדלת-חזה. שדות מנושבי חפשי. פנימם החם זוהר חוצה. מקר-מאליו. מתצנץ מכל עשב מעשבי-השדה כאילו היה אבני-יקר, ותמיד כאילו הלחות שבקרבו פנימה קוראת ומתרוננת בזהבה. העשבים שהובישו והדגניים המרובים לא יחדלו מהאיר. תמיד שם שיירי ירוק שעדיין לא התלקה. גם בלב הקיץ ובלובן יקודו. תמיד שם ציקדי-יום בניסור ממלא-כל, הרחק משום רפידת המיי התור, הרכים, החמים, העצלים, החופים את הבית בפלומה. שם שטוח כאילו, כאילו אין במה להיאחז, וריק לכל צד, אבל הוהב מתלקח שם חפשי מתחת מפל חום נוצץ. פטור מכל ומכלום.

צר לי על שכננו אריה. עצוב לו וריק לו בידיו. סוס אחד לבדו אינו כי אם עלבון, כלימת זוג שנהפך לפרט. ושותקים הכל סביבו. מישוהו כבר הלך אולי למשטרה, אולי לאן. צריך היה הלא ללכת לאיזה מקום, להודיע למישהו. גשש היה מועיל. ויש כמה בידואים שיודעים מאין כמותם. אבל אני לא. אני — לאן כבר הגיע ההוא. אם כבר מצא והרחיק עד קצווי עולם.

אני אוחז בשרוול אריה האילם.

„אה, הוא אומר אלי, „מה?”

„לא כלום.” אני אומר אליו.

„אתה רצית משהו” הוא אומר.

„לא-כלום. רק לשאול.”

„אתה עכשיו עוזב”, הוא אומר. „הלא אתה רואה”, הוא אומר, „מה רצית לשאול?”

„לא-כלום”, אני אומר. „רק מניין היה לך הסוס ההוא.”

„שלום עליכם. מה-פירוש מניין היה? דבר חדש. היה לי. כמובן. אלא מה גובתי?”

„לא”, אני אומר. „אבל מניין הבאת אותו כשהיה לשלך?”

„שלום עליכם”, הוא אומר. „שלי, כמובן. אלא מה, לא שלי? דבר חדש, של מי אם לא שלי? שלך?”

„לא”, אני אומר. „אינך מבין: אני רק שואל מניין הוא בא להיות לשלך?”

„אתה כעת אל תבלבל”, הוא אומר אלי. „מה אתה רוצה כעת. זה הסוס שלי. קניתי אותו, והוא שלי. וגמרנו. מה עוד אתה רוצה?”

„לא-כלום. זה הכל. והוא רצה?”

„מי?”

„הסוס.”

„הסוס?”

„כן. הסוס.”

„שמע-נא, מה אתה רוצה מה? מה הסוס רצה?”

„לא כלום. רק אם רצה להיות שלך?”

„רצה? מי? הסוס? שלום עליכם. מי שואל אותה? דבר חדש: מה עולה על דעתך, אתה שם? רצה או לא רצה: הוא שלי. ואתה חדל כעת. אל תתחיל כעת לבלבל, אתה כעת. שומע? הוא יכול לרצות הוא יכול? סוס? דבר חדש. גם זה במבלבלים.“
 „ואולי הוא לא רצה...“

הנח לו, בחור. מה נטפלת אליו. גערו בי הכל מעברים. עוזב עכשיו. גמרנו.
 „טוב. אני גמרתי. רק חשבתי...“

„אתה תחדל“, כעס שכננו אריה ואמר בוטות מאד. „אתה שלא תחשוב. ושתלך הביתה שלכם ושם תהיה ושם תבלבל ואותי שתעזוב כעת. כן? שם תשאל שאלות ושם תאכל לחם. ולי שתיתן מנותה. שמעת? אם אינך רוצה לחטוף משהו. וזה הכל. דבר חדש: כל רטפן יבוא לבלבל.“

כך אמר ובכך נטל באפסר ובשרשרת הסוס הנשאר שבידו ופנה והלך מחצרנו שלנו שהנה זה התחילה מקבלת פנים, כולה מדיפה טריות רטובה אל עומת השמש שפבר עלתה והגביהה. בלי שיהיה עוד כלום לעכב קרניה הישרות, לא עץ, לא ענף, לא דשא ולא גדר — אל חצרו שלו המגודרת כולה גדר רשת חדשה. גבול מסומן ומחסום איתן, ואל אורותיה החדשה היצוקה כולה בטון־מקשה וסורגי־ברזל, בלא שיידע מישהו לשער איך יהיה מעתה והלאה, איך ייגמר זה שהתחיל ומה יהיה על כל ההתחלות היפות שהנה הותחלו כאן בגבורה וברוב תקוות, הלך ומשוך באפסר ובשרשרת, ביד קשה, והבא אחריו מניע זנב שנעשה כגון האש מתוך הלובן. (או אולי, אינו איש לסוסים, וצריך היה שיהיה אדון לשני פרדים אדמוניים, שעירים וחמוריים?)

ומה נשאר? נשאר שמי שברח ברח ומי שנותר נותר. נשאר שאנחנו כולנו כאן בלא מעשה לעשות אלא בהירהורי עגמה, וההוא שרץ — במקום שהוא רץ שם הוא. וגם השמש כבר עלתה יותר, והרוח מן הים התחזקה יותר ובאה לה במפחים משובבים, וכלום לא זו עמם. הכל עמד על עמדו בלא דעת מה. ואילו שם במקום שאינו נראה מכאן, שם היתה ריצה, וכל מה שלא זו כאן רץ שם ורץ, רץ כצבי, רץ כארי, רץ כרוח, רץ חפשי, זה שבעטיו עמד כאן הכל וחדל.

הו, שם יש מקום לריצה. מה אתה יודע. אילו רק ידעת לא היית מתמהמה כאן רגע, אלא מפרכס לצאת ולדהור. כל־כך פתוח שם לדהור. שם, מעבר לכאן הזה. הו, כן, פשוט לדהור. פשוט וישר. אין פשוט מזה ולא ישר מזה. בלי שום חובה שהיא. לא חובה להגיע. לא מקום שאליו דוקא. לא שום תפקיד לקיים. או מה שקורין „משימה“. לא זמן קצוב ובלי שום משהו שהוא. כלום יכול אתה לתפוס זאת? תופס איך? לא? תראה: שם סוף־סוף פתוח לכל צד. לימין ולשמאל היישר ובמעגל ולכל צד. אפוף כולך חירות וחום וכחול וזהב. ומה אתה צריך עוד? ותמיד שם רוחיים באה קלה. רפרופית כשמלת נערה עליזה, אף כי מעופרת משהו. בוודאי, אלא מה, מעופרת־ירחנית, שהעשבים אינם אלא געזרים אליה בראשיהם, והיא פוחה וחומקת מלאה לה חמצן כחלחל ורחב וחם. שם סוף־סוף מתחילים לדהור

אביגדור אריכא : מבנים.
שמן. 97×130 ס"מ. 1960.

כמלוא אוות לכך וכמיטב דמיונך, ואין עוד לפניך שום שביל להתחשב בו, או נתיב או קפיר או משהו איזה שיהיה, כלום אין מה שיפסיק: רק פתוח, פתוח וחם ורחב, ולא צריך להגיע, לא להגיע כ־אם לדהור, אז דהר, דהר בן־פורת, דהר בן־יקיר־לי, שום מעצור ואין עוצרים, שום סעיפים ולא פוסחים, שום חשבונות לחשב, ולא כלום, ולא מתחרטים בחרטות, רק הווים את כל מלוא יכולת מרוצתך, הווים את כל שהיה מתבקש בקרבך להיות, שם, כל מה שהיה רועד בך להיות, לזכות בו פעם — מתממש ובא שם ונעשה מרוצה נפלאה, ושום עמידה לעמוד, לא תיעצר בצל שקמה עבותה ובין יושביה יגעיה־חום, לא תגחן ללחך עשב ירוק, או לגמוע טיפת מים, לא תבוא בגבול רעך ולא תצהל אל רעותך, רק כולך פתוח לריצה שאתה רץ מתחת שמי־אלוהים החמים הללו, חסרי הנקודה, חסרי כל נקודה אחת דווקא, אחת מאחרות, כיפה עצומה חסרת שום נקודה, חלקות שלמה ואחת וגאיונה, שמיים בלי אחיזה, נרהבי שלמות אחת ושלמה, והאדמה שמתחת השמיים כולה שדי־שדות עפר חם, ואין שם הרבה, לא להראות לסקרנים הבאים לראות, או לצלם, כלום אין שם, אבל יש שם ריוחת נשימה סוף־סוף, למי שצמא לנשימה רווחה, וזה הכל, שדה מירוצים אין־חופים, שם סוף־סוף פתיחות רווחה, אין חופים, כים, כאוקינוס, כשמיים, כשמי־השמיים: מה אומר ומה אדבר, לא יודע מה, וגם לא צריך, קנצי למלים — ורק כי הנה הוא שם עתה במרוצתו, הנה שם הוא עתה ברוצו, אולי הוא רץ ושר לו בתוך ריצתו הגדולה, שר מאליו אל תוך העולם; ואולי לא שר ולא כלום ורק ריצתו לבדה היא השרה לה את שירו השר ההוא, רץ לו ורץ, רגליו שועטות על־נקלה, חוהו רחב ומלא נשימה, כוחו במתניו וזנבו יחפץ, מגמארץ ואבק קל נלבט לרגליו התופפות חירות אל הקשב הגדול הקושב לו, והכל סביב עוצרים נשימתם וזקפים לקשוב אל מרוצה, הכל לבם כלבו הפועם חירות, הוא הרץ ומנשק בעפר, רץ ושערו נף, רץ והכל עף, בתוך זהב השדות החמים שמתחת שמי־הזהב החמים, שם, מחוץ, מחוץ, מחוץ.

הו, מה פירוש לרוץ, מי שמימיו לא רץ לא יידע, כשם שמי שמימיו לא שחה לא יידע, מי שרץ פעם יודע, הוא יכול לדעת, ולבו יוצא לעוד, איך פתאום ואתה בפתוח, איך פתאום ואתה בזה, פתוח והכל מותר, פתוח ואתה בו, כולך אתה באפשר, פתאום ואתה נישא באפשר, כמו מה, מה אני יודע, וכמו מי שקפץ לים והוא בו, מוקף ובלוע, כולו הוא במה שהים הוא, כל הוא־הוא שלו במה שהים הוא, כל הדווקה שלו בדווקה ההוא הגדול, האופף לו בנקל ואי־קץ, אם זה מובן לך, לי זה רגע מובן וחדל מהיות מובן, וגם אין זה כלל להבין, לא להבין ולא לא־להבין, לעזאזל, לא, להיות, ולא להבין, זה הדבר, או, כמו אני לא יודע מה, ובאמת כמו בתוך מיים מקיפים, אתה נושם מקרבם, נלחם על צופך על גבם, על רוח־אפך הדווקאי לך, והים הגדול, כן־דווקה שלך ולא־דווקה שלך אינו ממלאו, ואינו משתנה כלום, אפילו לא שרשתי, אפילו לא חיוך קטן, כן, אבל לך הכל איכפת, פעימות הלב שלך אחרות עתה לגמרי, כל פעימות הלב של מיי־ת־והיה־לי־פעם — הנה הן הופכות עכשיו לפעימות־לב של עתה־עתה־הנה־לבסוף, עתה־עתה־הנה־זה.

הו, עתה הנה זה. עד כדי: מייתן, אָלִי, ולא יחדל, הו, שלא יחדל (מפני שמלמטה, תמיד, צללים הולכים לך בלבך, צללים של קטנות-אמונה, צללים של לא-ייתכן, תראה שלא-ייתכן, לא יימשך, תראה שלא יימשך, של מהרה תיענש, תראה שמהרה תיענש, אֵלַי סיבות למה, צללים רוחפים שכאלה, מוטב ונשיע מבט מהם, בטרם ידבקו וישפיעו: בואו ניטוש כאילו לא היו). ובכן מה?

מה? אבל, כמוכן: רצים, הו, אלי אלי, סוף-סוף, הנה הוא זה, כך הוא זה, ואתה, לא יאומן, בתוכו, הבן יקיר לי, בתוך מרוצו, בתוך כדי שטף ההלוואי שלשמו נשאת עיניים, הו, היודע אתה מה פירוש? מהו זה להגיע? אבל זה אינו להגיע, מה עולה על דעתך, להיפך, לא להגיע, אין כאן לפניך לא גקודה ולא קו שמגיעים אליהם, שבאים עד שם ונעצרים עליהם, כאילו, שם' זה, עדי-כאן, כלל לא, אין כזה שם, אדרבה, שם הוא המקום אשר אין בו עד, שם המקום אשר כל מקום בו הוא המקום אשר ממנו יוצאים, ממנו פותחים ומתחילים, כמו מה, מה אני יודע, וכמו מי שגמר את היבשה ובא אל הים, והנה מתחילים, (היודע אתה בעולם, אגב, מלה יפה מן המלה, להתחיל? אני איני יודע אחרת יפה ממנה). כל קרהחוף כזה: שיטנו ואיננו, קו שבין זה לזה, שכל רגע הוא ישנו וכל רגע איננו, שאיננו שום קו, אלא זה שפוסחים עליו, שעוברים וכבר מתחילים, שנלפת ומשתנה, חסר-מנוחה מכהרף לכהרף, עד שהוא זה — כבר נלפת ואיננו, ועוברים ומתחילים, והנה אתה בחדש, בזה שמעבר לו, באחר, במתחיל, ביפה, בפעם הראשונה-ראשונה, באופף הזה, בזורם, הו, אלי, פרץ לו הלה ורץ, רץ כמו הטוב שבחלומות, רץ ופרץ לו חפשי, חפשי כמלוא מה שיש בו, הותיר הכל מאחוריו, אותנו ואותי ואתכם ואותך, חביבי, והכל, כל הישן הזה, כל ההכרחי הזה, כל התפוס למגרש אחד, השגור, הבא מאליו והולך מאליו, הממועד, המשומש, כל הלא-זה שמתדמה להיות ושאנינו זה — הכל הכל נותר מאחור, וינסר שם כלבבו — ועכשיו, לבסוף, מתחילה ההתחלה, הפתיחה, ההנהגה-עתי, המתחיל-להיות, שעוד איננו ושרק עתה מתחיל, ויהיה, ויבוא, וכולו באפשר, אמן, כולו באולי-יכן, באולי הפעם כן, ריבון כל העולמים, למה לא, אולי זו הפעם הזו, אולי הנה זה ניתן, אולי כן, אולי כן, אולי נוכל הפעם, אָלִי שלי, אולי כן.

אבל מה יש שם בערבה היא כל-כך? מה השמחה הזו על ראשך פתאום? הו, תשמע, הנה שמע: שם פתוח, הכי לא אמרתי עוד כי שם הכל חם ופתוח? כי שם הוא המרחב שרצים בו בלי עד ובלי אָל? אז תדע, ועד עומק לבך, כי יש כזה, לא מעבר להרי-אל, כי הנה יש, למי שיוצא אליו, מחוץ לדרך בלי דרך ולא שום דרך, שם העולם ברחבו בעשרו ביפיו ובמה שהוא, כל העולם בגדלו — במקום איזו דרך שְׁמֶרְךָ, לא דרך — אלא עולם מלא, בלי דרך, מה טוב בעיניך יותר? ושם פתאום נקרים עליך רגבי-שדה, פתאום זה זהב צמיחה לא נקצר, כשם שפתאום לקראתך דבורה רותחת-קיץ, אחת דבורה רותחת-קיץ, פתאום בוצין עליך, זורח כתום, פתאום סגול ותכול וזהוב עשיר של חרשפים תוחים וברקנים, שאין בהם שום קוציות אלא רק עתירות מופלגת בהיות רעננה, צבעונית, אמיתית, שופעת

עודפת, דשנה פורחת, בלתי שייכת לשום בעל־שייכות, אם לא אולי לאלוהי השדה הזה. ושם פתאום ציוצים עזים של עפרונים שוכני בין־רגבים, ומעוף חותך של ציפורית כלשהי. ושם פתאום בא לקראתך, מדדה במחיאות־כנף שותקות, תרשוּפי חום או לְבִינן צה, או שנים מהם, הוא והיא, טופפים באוויר, מתנגנים במחול־חזורים מרפרף, ושם פתאום שקידת חרוצים בקו, רחש נמלים עמלניות (במזרח כל הזמן תמרות מהבהבות על תכליל ההרים המעולפים באובך ורודותכול). ותמיד עשנים לבנים ישנם רצים היכן שהוא, רחוקים רצים זורמים על־פני שתיקת השדות. שתיקה שלמה, זהובה, רצרוצית, חמה, מנושבת רוח, אבל מנוקדת בשוליה ניקודי גון, וגם תחרת רחש, וגם ניהוחי דבש, וגם מנתת טיון־דביק, וגם מנותות טיפים של מה־בכך, צוויצה או צקידה, שאך מבליטים כלל שלמותה, ומעוררים דיגדוג שפירושו לרוץ יותר, יותר מהר ויותר יפה והלאה יותר, הו, ולהיות דולק ולא כבוי. להיות רוצה ולא מסתפק. להיות יוצא ולא בא. להיות חי ולא כבד. חפשי ולא קשור. כמין דולפין חומקני שבים מנושב־רוח. או כבו להיות דואה רחב־לב לרוח, תחתיו תהומות אווירים כחולים. להיות עם הצרצור הרצוף, שתמיד כטפח מעל השדה, נוגע ואינו נוגע, ובציקוד שאין לו סוף, הלוך ושוב כמסור אין־קץ, ובתנועה הזורמת, ובמסע הרץ, נישא ושט, דוחף עולה, מחוץ לשום גדר, לשום חצר, לשום מגרש, לשום תפקיד, רק בפתוח מאד, כן.

אבל לאן, לאן? עד אנה?

לאן? עד אנה? מה אתה שואל. מה אני יודע. מי יודע. מי יכול לדעת. ומכל־מקום, לא אל איזה „נלכה עד כה ונשתחוה ונשובה אליכם“. שום דבר כזה. ולא אל איזה „ניגשר־ק־לרגע ונשוב־בעוד־רגע“, בשום אופן לא, ולא אל איזה „תיכף־אשוב־חזיר־דם ופחדני של חנוונים, אחיו של איזה „הנה־פה־מעבר־לפינה הזאת“, לא שום דבר כזה. ואל תעלה על דעתך. לאן, אתה שואל? אבל כמובן: אל השמש. ישר לתוכה. אלא לאן אחרת? אל תוך שעריה הזוהרים לרווחה. אל תוך זהבה המתלקת כמובן. לאן אם לא לשמש? לשמש לשמש. ובלי לחזור. הללויה.

מה אמרת? איני יודע נפשי. רץ לו ורץ. זה הכל. כן. ומה עוד? לא תקצר רוּחך לשמוע דבר־מה על העפר? רק רגע. על העפר אשר לא יזוז אבל ייעפר לעולם לרוח הרצה? עפר יפה, חום, חם, כהה, ולעולם צעיף מלבין מעליו מתנשב מתפרח. עפר קרקע שלמה וגדולה, אף כי רגבובית ופריכה למגע, ובאה כאגוזים עפורים חמים, טובים למגע־יד. ובליקוק שמלקקים בלשון הם עושים אליך ניווח מעורר, חרסיתי, כשל בוא היורה. ובמעיקה כלשהי מתפייד הכל למסת סולת נקיה, טהורה להפליא, מלבד נפצי שפופרות שבלולים נושנים, מלבד ניצוץ חצוץ פעוט, או דגש בטל של רקבובית, או שירטוט שרשון דק, מיני כהיונים קלים בתוך החום הנאה. ומה יש שם על־פני כל האדמה ההיא? לא הרבה. למבט ראשון אין כלום. אבל מיד רואים כי יש מאד. ולבסוף יודעים, כשאוהבים, כי שם הכל. הכל מתחיל בה וכלה בה והכל בה. וקודם־כל חום חם. וגם זהב חם. עד קרטוליים עֶשֶׁבֶת הדרדרים הסבוכה, האפוררה, האכוקה, אבל הגושאת כוכבי־זהבה, כלואים בדוקר ומאירים

מתוכו. ולהלן חלקת זהבי דגן שלא זרעו איש, בן־הרוח ויליד־הגשם. הלאה, שטחים חיוריינים אחרים, חיטה מבוררה ומטופחה, גלי תנודת זהב מגופה, קורנת מקציפה אהבתה לרוח. והרבה מזה, הרבה הרבה מכל זה — פשוט חומיות, חומיות פשוטה ואחת, לכל צד שהוא ועד קצווי האופק, בלי קישוט בלי פירכוס, בלי לרצות למצוא־חן, חומיות של קרקע שלמה, על אבקה, בקיעיה, חריציה וכל מה שתרצה: חומיות אחת יפה, מפתה את הלב עד אין נשימה. והזכרתי כבר את הסוככיים? כל אותם גזר, נירית־הקמה, ואמיתה, או לא הם כִּי־אם עמיתיהם: הקיעיה, הכלך והשומר? מהם צהובי־צוהב. מהם לבני־לובן. אבל לא רק הם. גם אחרים כאן. הינבוט הסבוך, שמעיד על עומק הקרקע הטובה; הסיאה שפרחיה כעיני לאָה; בר־הגביע המלוכסן מכובד גדשו: לשון־הפר המכחיל פתאום מתוך הכל עד נחת עמוקה; והחוח שקרוי ספרדי והוא עשיר גדול בזהב; ועל שפות השדות מברשות הגדילנים שכבו עוד באביב, וקצת לְשֵׁית אפורת־לֶבֶד, על קצת הרטוב, למשפחת החלב־לור־ביים; וחבלבלים לבנים עם אחיהם הוורודים; וקורטמים, ממילא לאין ספור, משטח אפורים; וקפצני חרגולים וניתורי חגבים וניסור לא ידום לעולם של מיתר־השדות, הוא הצייד — אינ־סוף ואינ־חוף וכל־כולל; ובתוך כל זה ותמיד יש איזה ירוק יותר, שהשמש לא הרעה לו, ותמיד יש איזה קריר יותר, גם ברותח שבשדות החמים, ותמיד יש משהו מכחיל, מתוך כל זה הזהב והחום החם והמאיר והפתוח לכל צד, בלי שום עד, ותמיד יש רחוק יותר, ורחוק מכל רחוק; וגם האופק הרחוק אינו אלא פורץ ועולה השמימה ונכנף שם מיד במערבל, דמיי שלווח תכולה, ואין בו שום שלווח ולא שום תכלות תכולה, רק נשימת סערה, קצופה, כולה רסיסים, כולה התלהבות, רותחת שמש, גיפנופית, וגם — — —

אבל, אנא, מה היה הסוף?

הסוף? איזה סוף?

הסוס הזה שברת. הלבן. שכחת?

הסוס? אהה, כן. הו, כן. כמוכן. הוא נתפס. הייגור־הך איך. נתפס והוחזר. אלא מה, חשבת שלא ייתפס? איפה. אצלנו תמיד נתפסים לבסוף. כך בנוי הכל: שייתפסו. או מה תיארתי לך? אם לא היום, מחר. סוסים ברחנים נתפסים. לאן ירוצו? אם לא מוצטפא שומר הפרדסים, אז יוסף מכונאי הבאר. או רעם כנפשמ אחד פלוגני־בן־פלוגני, שיבוא על פרסו. תפוס ייתפס והחזר יוחזר.

מה עוד? לספר לך איך נראה כשהחזירוהו, ומה אמר ומה עשה שכננו אריה? ואיך ומה צהל אליו השני, הגלמדי, שנותר? ועל מראהו, איך היה כשחזר, ורעמתו ההיא איך היתה, וכל הליכותיו איך היו? ועל אשר שמעתי אני ממנו בבואו, ואיש לא שמע, מין קריאה שכזו שמלאה את כולי ולא הרפתה עוד ממני, מין לא־רוצה לא־רוצה, הו, לא־רוצה, לא, בשום פנים ואופן לא, שלא היה לה מקום, והיתה גדולה ממה שיכולתי לשאת, וגם לראות את עיניו לא יכולתי, ונסגרתי לי בבית, נסגרתי שלא לראות את האי־אפשר מוחלף באפשר הזה שישנו, הנה זה.

ובאורוה של שכננו אריה כבר היה משהו צוחק בקול, ומחשל טבעת עבה בקיר הנוקשה, טבעת כבדה שבעתיים, ואת השרשרת החליף בכבדה מכולן, ואת האפסר חיסם בברזל, שמכאן ואילך לא יתברח משהו, לא יוכל עוד, לא יעלה עוד בדעתו, ויגמור כאן ככל הצפוי לו עד תום, בין קירקור התרנגלות לגעגוע הברווזים, ואצל השוקת יתנפח תרנגול-יהודו מפוטם, ובבוקר בבוקר יעיר ויעורר העורב הזקן שמתמיד. הו, סוס, הו סוסי, הו סוס.